

Tredimensional abstraktion

Lars Nørgård arbejdede i mange år skiftevis med satiriske motiver og næsten total abstraktion, men nu har han fundet en helt unik måde at blande figuration og abstraktion i et formsprog der bedst kan kaldes tredimensional abstraktion.

Ja, jeg blander mig ikke ... Sådan lyder titlen på Lars Nørgårds helt nye maleri, der er en form for omdrejningspunkt på udstillingen '8539 DAGE – Lars Nørgård'. Og det er en temmelig typisk Lars Nørgård-titel, præcis så underspillet morsom og uforståeligt direkte som mange af hans malerier.

Når 'Ja, jeg blander mig ikke ...' kan fungere som fikspunkt for en retrospektiv udstilling, eller i alle tilfælde for teksten om denne retrospektive udstilling, så er det fordi man i billedet finder spor af alle de kunstneriske forsøg, Lars Nørgård har gjort sig gennem årene. Faktisk fungerer maleriet lidt ligesom en arkæologisk udgravning!

Mange mennesker forsøger at dække over fortidens fejl. Eller det, de i dag ser som fejltagelser og blindgyder. Men sådan er Lars Nørgård ikke. Hverken som kunstner eller som menneske. Han er ikke typen der lægger skjul på sin tvivl, hverken i fortiden eller i dette sekund. Til gengæld er han blevet mindre i tvivl med årene, og han er i stand til at bruge alle sine opdagelser og eventuelle fejltrin i fortiden, når han i dag står overfor et hvidt lærred, der skal blive til et maleri.

OMDREJNINGSPUNKTET

Men også helt bogstaveligt kan man se 'Ja, jeg blander mig ikke ...' som et omdrejningspunkt, for det er som om billedets elementer bliver slynget omkring et roterende centrum. Disse billedelementer kan være fuldstændig abstrakte eller figurative på en overraskende måde. I øverste højre hjørne ser man pludselig flere stykker gennemskåret træ, hvor de cirkulære åringer er blottet, mens man andre steder på billedfladen, alt efter humør, kan digte hvaler, kongekroner, billedrammer, eller hvad man nu synes man ser, ind i billedet.

Farverne er ganske karakteristiske for Lars Nørgård. Og de adskiller ham væsentligt fra en stor del af hans jævnaldrende kolleger, der var og er mere optagede af en nordisk, melankolsk farvetone. Sådan er Lars Nørgårds farver ikke. De er køligt forfriskende, som den næsten mintgrønne øverst i midten, eller

gennemtrængende gule, sådan som man ser det lidt nedenfor den grønne.

DET MODNE VÆRK

I 'Ja, jeg blander mig ikke ...' benytter Lars Nørgård sig dog også af en hel række andre farver – og farvetyper. Fra den gyldne, nærmest tobaksfarvede lak midt i højre side, til farver, der synes at sky hinanden, sådan som man ser det til venstre, hvor en lys blå kun delvist dækker den underliggende lyserøde.

Hverken når det kommer til billedelementer eller farver lader Lars Nørgård sig begrænse. I stedet benytter han sig af, hvad han har brug for i et givent billede. Men det enorme udvalg han har at vælge imellem, fra fuldstændig absurd figuration til ekspressiv abstraktion, har han været mange år om at skabe sig. Og ikke mindst om at give sig selv lov til at bruge. Resultatet ser vi i dag, hvor Lars Nørgård står lige på tærsklen til dét, man i kunsthistorien betegner 'det modne værk'. I øjeblikket ser dette modne værk ud til at være en fortsættelse, en viderebearbejdelse og undersøgelse af den figurative, og ikke mindst tredimensionale, abstraktion, som Lars Nørgård har formået at frembringe.

Egentlig er 'figuration' og 'abstraktion' et perfekt modsætningspar: enten forestiller et billede noget og man kan genkende figurer, eller også gør det ikke. Men Lars Nørgård har sammensmeltet de to størrelser sammen, og derved også introduceret dybden i det abstrakte maleri, noget man bestemt ikke er vant til at se.

FRA REKLAME TIL CALIFORNIEN

At det er sådan det er, forekommer i dag ganske naturligt, men sådan har det ikke altid været for Lars Nørgård. Ganske vist vidste han allerede fra barnsben af, at det var kunstner han skulle være, men hvordan han skulle være det, viste sig at være vanskeligere at finde ud af. I første omgang faldt valget af uddannelsessted på Kunsthåndværkerskolen, frem for Kunstakademiet, fordi Lars Nørgård interesserede sig passioneret for at tegne. Og fordi han var bange for ikke at blive optaget på Akademiet. Men reklame og design var Lars Nørgård hurtigt færdig med igen, og han tog i stedet på kunstskele i Californien. Den stærke sol, der suger farve ud af det den falder på, i forening med den amerikanske kultur og kunst, satte sig vedvarende spor i Lars Nørgårds produktion. Først og fremmest i hans farver, der ofte netop har dette præg af solbeskinnet strand, der er så sjældent her til lands.

VÆRKSTEDET VÆRST

Lars Nørgård var egentlig faldet rigtig godt til i Californien, da han på visit i Danmark så en plakat for en ny kunsthøjskole i København. Året var 1981 og menneskene bag den alternative kunsthøjskole kaldte sig tilsammen Værkstedet Værst. Gruppen var samme år blevet grundlagt af Erik A. Frandsen, Ane Mette Ruge og Dorte Østergaard Jacobsen, og var kort efter blevet udvidet med medlemmerne Inger Bech Hansen, Jacob Schokking og Christian Lemmerz. De havde sammen lejet 4.000 kvadratmeter værksted på Rosenørns Allé i København, og nu havde Erik A. Frandsen altså fået den idé, at de blandt andet skulle huse en kunsthøjskole. Skoleprojektet blev aldrig til så meget, men Lars Nørgård fandt her en ny omgangskreds og en flok engagerede kolleger.

SKØJTELØBER OG KLATMALERI

Det første maleri han udførte i Værkstedet Værst har titlen 'Skøjteløber', og hvor selve titlen nok lyder meget ligetil, er maleriet det så langtfra: en hovedløs figur balancerer ikke bare på skøjter, men også på et lille stykke is, der igen er spiddet af en bjergtop. I stedet for overkrop har figuren en form for kirke, båret af to tvillingesnegle. Dermed peger 'Skøjteløber' frem på den side af Lars Nørgårds senere produktion, der har den absurde tegning som udgangspunkt.

Et andet, og næsten samtidigt, maleri peger i en anden, men ligeså tilbagevendende, retning. Det drejer sig om 'Klatmaleri' fra 1983, som Lars Nørgård udførte i al hast, to dage før han skulle udstille sammen med Erik A. Frandsen i Galleri Specta. Frandsen havde fundet en brugbar form, mens Lars Nørgård ikke kunne komme i gang. I desperation greb han til sidst en bøtte almindelig maling som han lod dryppe, svinge og klatte ud over sine lærreder. Malerierne blev ganske gode, og et af dem optræder endda i Jens Jørgen Thorsens bog 'Modernisme', hvor det dog ved en fejl er blevet tilskrevet Erik A. Frandsen.

FIGURATION OG ABSTRAKTION

Oplevelsen havde vist Lars Nørgård, at det godt kunne betale sig ikke at tænke for meget over malerierne. Men det var ikke en erfaring der rigtig sank ind. I alle tilfælde ikke med det samme. For Lars Nørgård var konstant rastløs – og nervøs. Nervøs for ikke at være en rigtig kunstner eller kunstner på den rigtige måde. På den ene side havde han figurationen, som han vidste han mestrede og som i perioder synes at give hans værker deres berettigelse. På den anden side stod den mere kunstneriske abstraktion. Og i en årrække zigzaggede Lars Nørgård simpelthen mellem de to udtryk.

PORTRÆTMALER

Blandt hans bedste figurative malerier finder man en serie af portrætter fra 1984 og frem, her i blandt et selvportræt, hvor Lars Nørgård ikke giver den for lidt med karikaturen: han har malet sig selv, smykket med sejrens laurbærkrans og nærmest brutalt guddommeligt oplyst. Det gule lys rammer ham som en væske og der er noget ved øjnene, der modsiger mundens store smil. Senere fulgte både markante og morsomme portrætter af Lars Nørgårds nærmeste kolleger, som året efter blev opstillet i forskellige sigende tableauer.

BLINDE ØRER

Men figuren begyndte at kede Lars Nørgård og det var som om han ikke kunne komme længere ad den vej. Igen var det held i uheld der blev hans redning, for han var atter bagud med maleriet op til en udstilling, denne gang i Galleri Prag i Hellerup. Og igen tillod Lars Nørgård sig at glemme alt hvad han vidste om hvordan man skal male og hvorfor. Resultatet blev serien 'Blinde ører', hvor man måske nok her og der kan ane rester af figuration, men hvor helhedsindtrykket er dynamisk abstrakt. Også med hensyn til materialerne var Lars Nørgård kreativ: der er brugt både akrylmaling, shellak, olie og kattegrus i maleriet 'Nimbus' fra 1988. På den måde opbygger Lars Nørgård et maleri der minder om en mur, og den utydelige figuration, der synes at ligge et sted inde i billedet, understreger netop maleriet karakter af hulemaleri.

DET TREDIMENSIONALE RUM

Så allerede sidst i 1980'erne havde Lars Nørgård gjort sig gode erfaringer, både med det figurative og det abstrakte maleri. Han havde endda ladet dem mødes en smule, både når baggrunden i portrætterne tydeligvis antager et eget liv, og når figuren ikke er fuldstændig forsvundet fra et maleri som 'Nimbus'. Alligevel skal vi helt op i slutningen af 90'erne før Lars Nørgård tør tro på det, og ind i det 21. århundrede, før det for alvor bliver til noget. Til gengæld er dette 'noget' noget helt specielt. For da Lars Nørgård begynder at blande figurationen og abstraktionen, i samme maleri og uden at give hverken den ene eller den anden særstatus, så sker der noget. Farverne bliver på én gang frisat og langt mere betydningsfulde end før, abstraktionen bliver figurativ – og omvendt. Men først og sidst sker det i et tredimensionalt rum.

EKSPRESSIV NATURE MORTE

Man ser det hele i 'Ja, jeg blander mig ikke ...', der som noget ganske nyt er baseret på flere skitser. Derfor kan man gå tilbage til et udgangspunkt og følge en proces, der forvandlede en saks til en blåhval, et vulkanudbrud til noget nær en kongekrone og som flyttede rundt på både bølgende linjer en stabel tømmer.

Og så er der alle de figurer, der ikke umiddelbart ligner noget, men som kan kurve eller gennemskæres – en enkelt har ligefrem et hul, som en anden form kan krybe igennem! Med farverne forstærker eller forandrer Lars Nørgård hvert elements udtryk og rolle. Han kan gøre den figurative form abstrakt, eller tilføje det abstrakte element en form for naturalisme. Og han kan skyde vores verden fuld af farver, farver som er omkring os, men som vi lige skal vænne os til at se.

Skitserne til 'Ja, jeg blander mig ikke ...' er tegnet på Island og dybt forankret i den islandske natur. Og selvom de mange naturelementer er blevet forvandlet og bearbejdet undervejs, så er maleriet, dybest set, stadig en naturskildring. Og således har Lars Nørgård opfundet endnu et nyt begreb indenfor maleriet. Først skabte han den tredimensionale abstraktion, og nu også den ekspressive nature morte!

Trine Ross er magister i kunsthistorie og kunstanmelder ved Politiken. Desuden har hun skrevet bogen 'Lars Nørgård: Maleri', der i efteråret 2004 udkom på Aschehoug.